

Innst. S. nr. 63

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:89 (2005-2006)

Innstilling fra justiskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen og May-Helen Molvær Grimstad om et styrket erstatningsrettslig vern mot helseplager og helseskader som er forårsaket av forbruksvarer

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et styrket erstatningsrettslig vern for forbrukere som påføres skader eller plager etter ordinær bruk av en forbruksvare. Det bes om at Regjeringen i denne forbindelse særskilt vurderer det danske regelverket om erstatning for tort og svie og menerstatning.

II

Stortinget ber Regjeringen straks nedsette et erstatningslovutvalg. Stortinget ber om at utvalget får en bred sammensetning og at representanter for forbrukerorganisasjonene inkluderes i utvalget."

Forslagsstillerne viser til at forbruksvarer som mat og kosmetikk kan påføre forbrukerne helseplager og helseskader. Dersom en forbruksartikkel gir helseskade, skal det i Norge svært mye til før det ytes erstatning utover det direkte økonomiske tapet.

For å ha krav på en menerstatning må man i Norge ha blitt påført en invaliditetsgrad på 15 pst. eller mer. Dette medfører at terskelen for å få slik erstatning her i landet er relativt høy, og at forbrukere svært sjelden vil kvalifisere for dette ved skader påført av et forbrukerprodukt. Til sammenligning vises det til at man i Danmark oppstiller en invaliditetsgrad på 5 pst. som vilkår

for menerstatning. I den danske skadeerstatningsloven finnes dessuten hjemmel for å kunne gi forbrukere erstatning for tort og svie dersom en forbruksvare har medført skade ved ordinær bruk.

Et styrket erstatningsrettslig vern på dette området vil etter forslagsstillernes mening virke skjerpende på produsenter og tilbydere av forbruksvarer. Dette vil igjen medføre økt fokus på utvikling av stadig bedre og sikrere produkter som ikke påfører forbrukerne skader eller ubehag. Videre vil et styrket erstatningsrettslig vern medføre at flere forbrukere melder fra om skader eller ubehag som er påført dem av nevnte produkter. Uheldige virkninger vil da oppdages raskere enn tilfellet er i dag, og skadedempende tiltak kan raskere iverksettes.

Ikke minst vil et styrket erstatningsrettslig vern for forbrukere som påføres skader av forbruksvarer, oppleves som rimelig.

I Ot.prp. nr. 93 (2004-2005) ble Stortinget orientert om at Justisdepartementet planla å nedsette et erstatningslovutvalg i 2005. Et slikt utvalg er ennå ikke nedsett.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og Cathrin Bretzeg, og fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, viser til forslaget i Dokument nr. 8:89 (2005-2006).

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at forslagsstillerne tar opp et viktig tema. Flertallet har merket seg de standpunkter som kom

frem under høringen blant annet fra Forbrukerrådet og Norges Astma- og allergiforbund.

Flertallet mener at man bør se på en bredere gjennomgang av de generelle utmålingsreglene i skadeerstatningsloven, og vil på dette grunnlaget ikke støtte det fremlagte forslaget. Flertallet finner det ikke hensiktsmessig å utrede et styrket erstatningsrettslig vern særskilt for denne gruppen, når flertallet ønsker en bred vurdering av erstatningsutmålingsreglene for personskader generelt, og ikke bare skader som skyldes forbruksvarer.

Flertallet viser til at komiteen har bedt om en utdyping av hvor langt departementet er kommet i å vurdere nedsatt et erstatningslovutvalg. Flertallet har merket seg statsrådets brev av 1. desember 2006 der det fremgår at departementet er godt i gang med å vurdere spørsmålet. Av hensyn til andre høyt prioriterte oppgaver viser departementet til at det ikke på det nåværende tidspunkt kan sies noe mer bestemt om når et slikt utvalg eventuelt vil bli nedsatt.

Flertallet ser derfor fram til at Stortinget orienteres på egnet måte om det videre arbeidet med å sikre en gjennomgang og vurdering av erstatningsutmålingsreglene for personskader generelt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre har merket seg at sentrale høringsinstanser som Forbrukerrådet, Norges Astma- og Allergiforbund og Norges Kvinne- og Familieforbund, deler forslagsstillernes oppfatning om at norske erstatningsregler ikke er tilstrekkelige når det gjelder helsemessige plager og skader forårsaket av forbruksvarer, og at det er behov for endringer i skadeerstatningsloven. Norske regler fungerer i dag slik at forbruker langt på vei er prisgitt at produsent eller distributør for det første vil innrømme ansvar og dernest har økonomisk evne til å yte erstatning, slik tilfellet var i E. coli-sakene.

Disse medlemmer mener dessuten det er en svakhet ved skadeerstatningsloven når forbruker for eksempel har krav på erstatning av skade på parkett og møbler dersom en oljeovn eksploderer, men samtidig har rett til erstatning for helseskader som oppstår.

Disse medlemmer vil vise til at omfanget av helseplager og skader ikke er systematisk kartlagt, men har merket seg at Norsk Folkehelseinstitutt nylig har publisert en rapport som konkluderer med at bivirkninger fra kosmetikk og hudpleieprodukter utgjør et "ikke ubetydelig helseproblem". Konsekvensene kan være forringet livskvalitet, sykemeldinger eller kanskje til og med sykehusopphold. Norsk Folkehelseinstitutt har studert andre lands meldesystemer som kartlegger bivirkninger fra kosmetiske produkter. Overført til norske forhold, anslår Norsk Folkehelseinstitutt at flere tusen nordmenn hvert år opplever så alvorlige bivirkninger fra kosmetikk og hudpleieprodukter at det er nødvendig å oppsøke lege. Disse medlemmer har også merket seg at Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) i 2003 på oppdrag fra Mattilsynet gjennomførte en spørreundersøkelse som tyder på at om lag 12 pst. av befolkningen har hatt svært ubehagelige

bivirkninger som følge av bruk av kosmetikk eller toalettartikler.

Disse medlemmer er kjent med at Mattilsynet har etablert et system for forvaltningsmessig oppfølging av rapporter om skadevirkninger som kan komme av bruk av kosmetikk og kroppspleieprodukter. Forutsatt en løsning på det tilhørende finansieringsspørsmålet vil Nasjonalt Folkehelseinstitutt (NFI) etter Mattilsynets ønske opprette og drive et nasjonalt register for overvåking av kosmetikkrelaterte bivirkninger. I tilknytning til registreringen vil NFI også bistå Mattilsynet ved å avgjøre om de skader som innrapporteres, faktisk skyldes bruk av kosmetikk og kroppspleieprodukter eller om det kan være andre årsaker til skaden.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av at det nye meldesystemet gjøres godt kjent slik at både helsepersonell og forbrukerne selv aktivt kan bidra til at bivirkninger faktisk blir registrert, og forutsetter at registreringen kvalitetssikres slik at dataene blir så pålitelige som mulig. Disse medlemmer mener videre at det er avgjørende viktig at denne informasjonen på egnet måte kan gjøres tilgjengelig for allmennheten, slik at den enkelte forbruker kan få innsikt i mulige plager og skader ved bruk av ulike produkter. Kunnskap om registrerte bivirkninger er en forutsetning for at forbrukeren skal kunne beskytte seg mot tilsvarende.

Disse medlemmer er opptatt av at norske forbrukere sikres et like godt erstatningsrettslig vern i forhold til helseplager og helseskader forårsaket av forbruksvarer som forbrukere i andre land. Disse medlemmer mener det er særlig grunn til å studere nærmere hvilke erstatningsregler som gjelder i nordiske naboland som Danmark, Finland og Island. Disse medlemmer har i denne sammenheng merket seg at det verken i Finland eller på Island finnes noen nedre grense for medisinsk invaliditet for å bli tilkjent menerstatning. I Danmark er grensen 5 pst. Dessuten har alle disse landene en "tort og svie"-regel. Disse medlemmer ser også behov for en gjennomgang av hvordan dagens erstatningsregler fungerer med bakgrunn i at det ikke kan være opp til produsenter og distributører selv, i det enkelte tilfelle, å avgjøre om det skal gis erstatning og hvor mye. Disse medlemmer støtter Forbrukerrådets syn om at norske forbrukeres rett til erstatning må være uavhengig av hvem som har produsert eller distribuert et produkt som har forårsaket helseplager eller helseskader. Disse medlemmer vil peke på at hovedhensikten med et skjerpet erstatningsrettslig vern for forbrukere må være å bidra til større ansvarsbevissthet i alle ledd, fra produsent til distributør, og dermed kunne forebygge og unngå flest mulig helsemessige plager og skader fra forbruksartikler.

Disse medlemmer viser til at Stortinget i forrige periode ble orientert om at Justisdepartementet planla å nedsette et erstatningslovutvalg i 2005 og at dette utvalget ennå ikke er nedsatt. Disse medlemmer er enige med justisministeren i at det er uhensiktsmessig med en særskilt utredning vedr. styrket erstatningsrettslig vern for helseskader og helseplager som er for-

årsaket av forbruksvarer, dersom det nedsettes et generelt erstatningslovutvalg hvor dette temaet kan gis en naturlig plass i en totalrevisjon av erstatningsutmålingsreglene for personskader. Disse medlemmer støtter forslagsstillerne i at et slikt lovutvalg må sammensettes bredt og inkludere representasjon også fra forbrukerorganisasjonene.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Stortinget ber Regjeringen om å nedsette et erstatningslovutvalg som bl.a. får i mandat å vurdere et styrket erstatningsrettslig vern for forbrukere som påføres skader eller plager etter ordinær bruk av en forbruksvare. Utvalget sammensettes bredt og slik at også

representanter for forbrukerorganisasjonene inkluderes i utvalget.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:89 (2005-2006) - forslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen og May-Helen Molvær Grimstad om et styrket erstatningsrettslig vern mot helseplager og helseskader som er forårsaket av forbruksvarer - vedlegges protokollen.

Oslo, i justiskomiteen, den 5. desember 2006

Anne Marit Bjørnflaten
leder

Elisabeth Aspaker
ordfører

